

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23, Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštah hranilnic v Ljubljani št. 11.953.

Izhaaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, sreda 8. novembra 1939

Cena posamezni številki 1'50

V znaku razdvojenosti

Z uveljavljanjem sporazuma je postavljeno tudi vprašanje nove notranje ureditve države. Na katerem temelju naj se ta izvrši, je tudi že določeno z uredbo o ustanovitvi banovine Hrvatske ter z odločbo, da se more ta uredba razširiti tudi na druge banovine. Imenovana je tudi že bila komisija, ki naj ustvari podlago za ustanovitev slovenske banovine. Po vseh teh dejstvih bi mogli sklepati, da je ustanovitev slovenske banovine že sklenjena stvar in da bo v najkrajšem času tudi izvedena.

Odveč je govoriti, kako velikanjskega pomena bi bila ustanovitev samostojne banovine Slovenije za ves slovenski narod. Ni pretirana trditev, da bi se s tem mogla začeti čisto nova doba za kulturno, gospodarsko, politično in socialno življenje slovenskega naroda. To pa seveda le v primeru, da je vsa stvar dobro pripravljena, da je res dosledno izvedena in da ne obvisi v nekem polovičarstvu, ki bi že naprej ubilo vsak razmah.

Nova ureditev našega notranjega državnega življenja nam torej odpira velikanske razvojne možnosti na vseh poljih javnega življenja, vendar pa le v tem primeru, če znamo zbrati vse svoje sile ter jih spraviti v sklad, da bi mogli pri novi ureditvi dejansko sodelovati vsi najposposobnejši in vsi najpoštenejši javni delavci, pa čeprav si nazorsko niso vsi čisto enega mnenja. To pa niti ni potrebno, ker se polagajo šele temelji našega novega življenja in bo za ev. spore o fasadi naše narodne stavbe še več ko zadosti časa.

Zato bi bilo naravno, da bi realni znaki bližnjega uresničenja slovenske banovine že sedaj močno vplivali na vse naše domače javno življenje in da bi se že v vseh skupinah kazala živa volja, da se s skupnim delom ustanovitve naše nove politične organizacije pripravi čim bolje. Namesto tega pa vidimo, da se pripravljata veliki dogodek v znaku naše stare razdvojenosti in pod pritiskom naše že tradicionalne razcepljenosti.

Ko to konstatiramo, nočemo delati očitkov ne na eno in ne na drugo stran in tudi ne vzbuditi nobene polemike. Naše skromne besede imajo le ta namen, da opozarjajo na škodljivost te razdvojenosti in da vzbude voljo, da se tej razdvojenosti vsaj za prve začetke napravi konec. Nikakor ni mogoče, da bi ta razdvojenost rodila dobre učinke, zlasti v današnjih dneh, ko se povsod po svetu vidi, kako celo narodi z najbolj demokratičnimi zakoni osredotočujejo vse svoje sile v eni misli in volji, samo da morejo uspešneje braniti svoje interese. Za maloštevilne narode, kakor smo mi, je ta koncentracija sil na pragu novega političnega življenja tem bolj nujna.

Potreba enotnosti narodne volje vsaj v tako usodnih časih, kakor jih preživljamo sedaj, je sicer nadvse evidentna, vendar pa se zavedamo, da kljub temu ni lahko izvedljiva, ker je naša razdvojenost izvedena že skoraj do zadnje konsekvence. Ta razdvojenost je namreč ustvarila tako močne organizme, ki so se uveljavili že v sko-

raj vseh panogah našega javnega življenja. Ta organizma pa sta ona močna sila, ki enotnost tudi za kratek hip že skoraj izključuje.

In vendar je treba, da se ta razdvojenost neha in da pripravljamo svoje domače javno življenje v duhu enotnosti in volje, da si skupno stavbo uredimo tako, da bo vsem ustrezala kar najbolje, da bo ta stavba v resnici hiša za ves naš narod.

Zato bi bilo potrebno, da bi skušali napraviti konec tej raz-

dvojenosti vsaj oni elementi, ki so od obeh organizmov še najmanj odvisni, ki pa še najbolj občutijo, kako težke posledice morejo zadeti vse nas, če bomo tudi v najusodnejši uri samo mali in zagrizeni razcepljeni. Gospodarski stanovi in naši intelektualni voditelji so poklicani, da delujejo v tej smeri in da s svojimi opomini, s svojim delom ter zgledom dosežejo, da ne bomo polagali temelje za svoje bodoče življenje v popolni razdvojenosti. Saj ni

treba, da bi sedanja organizma zaradi tega skupnega dela trpela, ker vsa stvar je le v tem, da zaradi razdvojenosti ne trpi celota. Ta ozir pa je že tako važen, da bi se vsakdo moral vprašati, če je res potrebna naša razdvojenost tudi v tem vprašanju. Morda bi bilo dovolj, če bi si vsakdo postavil samo to vprašanje in zmagal bi ozir do celote, s tem pa bi tudi padla naša razdvojenost. Zakaj velika dela se ne ustvarjajo v znaku razdvojenosti.

22 na zavarovalnice, 2 na patentne zajednice, 5 na trgovino in 5 na promet.

Kako močni so karteli v naši industriji, kaže najbolj jasno naslednja tabela:

Kapitala je investiranega v kartelirani v vsej industriji industriji v milijonih din		
industrija kamna		
in cementa	599,4	860,0
proizvodnja kovin	361,2	759,3
predelava kovin	249,6	653,8
keramike, opeke,		
stekla	45,2	477,9
lesne	11,1	1.160,5
papirja in tiskarn	164,3	547,4
kemične	640,2	1.229,8
živilske	714,3	2.907,2
tekstilne	133,9	1.581,0
kože in krzna	—	362,6
električne centrale	—	2.515,6
skupno	2.919,5	13.055,5

Od vsega v industriji investiranega kapitala v višini 13,05 milijarde din odpade torej na kartelirana podjetja 2,91 milijarde din ali 22,36%.

V posameznih industrijskih strokah je udeležen karteliran kapital v naslednjih odstotkih:

v industriji kamna in	
cementa	z 69'70%
kemični	z 52'06%
proizvodnji kovin	s 47'50%
predelavi kovin	z 38'16%
papirni in tiskarnah	s 30'02%
živilski	s 24'57%
keramični, opekarski	
in steklarski	z 9'42%
tekstilni	z 8'47%
lesni	z 0'96%

Iz teh številke se jasno vidi velik vpliv kartelov na naše narodno gospodarstvo, pri čemer pa je upoštevati še to, da imajo nekatere tvornice itak tako izjemen položaj, da zanje kartelni dogovori sploh niso potrebni. Na vsak način je zato dobro, da se je začelo kartelno vprašanje pri nas temeljito obravnavati in zato se bomo na razpravo g. Kukoleča v eni prihodnjih številke še povrnili.

Trgovinska pogajanja s Francijo se začno ob koncu meseca

Med trgovinskimi pogajanjmi, ki so sedaj na dnevnem redu, so posebne važnosti trgovinska pogajanja s Francijo. V Beogradu se pričakuje prihod francoske trgovinske delegacije za konec meseca. Med tem pa se na obeh straneh pripravljata vse potrebno za pogajanja. Francozi so izrekli željo, da povečajo nakupe vprežnih konj, pšenice, pšenične moke, lanu, konoplje, ovčjega in jagnječjega mesa, železniških pragov in svilenih bub. Plačilni promet s Francijo bi ostal isti ko dosedaj in bi moral biti naš izvoz v Francijo za 40% večji od našega uvoza iz Francije.

Postopek z depoziti tujih plačilnih sredstev

Na vprašanje, kako je treba razumeti predpise čl. 19. b) pravilnika o ureditvi prometa z devizami in valutami glede postopka z depoziti tujih plačilnih sredstev, ki so predmet devizno-valutnih prekrškov, je izdal finančni minister naslednje tolmačenje:

»Tuja plačilna sredstva, ki so predmet devizno-valutnih prekrškov, se prodajo Narodni banki po uradnem tečaju, njih protivrednost pa se naloži kot depozit pri davčnih upravah, pri katerih se mora hraniti do razprave.«

Nepotrebna tajnost

Vsebinska trgovinskih pogodb naj se takoj objavi

Zasedanje nemško-jugoslovanskega stalnega gospodarskega odbora v Beogradu je bilo končano 15. oktobra in takrat je bil tudi že sprejet seznam predmetov, ki nam jih bo dobavila Nemčija do 1. oktobra 1940. Ta seznam pa še do danes ni bil objavljen, ker je označen kot strogo zaupen, ki ni za javnost. Ni pa ta seznam nobena tajnost, ker so ga dobile vse zbornice in druge večje gospodarske organizacije in so ga nekateri strokovni listi tudi že objavili. Vendar pa zbornice teh seznamov ne smejo objaviti, ker so strogo »poverljivi«. Zakaj so »poverljivi« nikakor ne razumemo! Vendar ni bil sklenjen dogovor o predmetih, ki jih bomo uvozili iz Nemčije zato, da ne bi nihče o tem dogovoru nič vedel. Kako pa naj ljudje uvažajo blago iz Nemčije, če ne vedo, kaj smejo in morejo uvažati?

Zaradi te nepotrebne tajnosti nastaja ta nerodna situacija, da se mora vsak gospodarski človek obrniti na svojo zbornico, da izve, katere predmete lahko uvažamo iz Nemčije. Zbornica lahko vsake-

mu posebej sporoči dogovorjene sezname, ne sme jih pa objaviti. Tako se samo po nepotrebnem komplicira vse delo in ljudem povzroča nepotrebna pota. Upravičeno se zato glasilu zagrebške trgovske zbornice »Hrvatska privreda« v svoji poslednji številki proti temu pritožuje.

Se zlasti smešna in škodljiva pa je ta zaupnost, če morejo tuji listi obširno in v podrobnostih poročati o našem dogovoru z Nemčijo, naši listi pa ne. Tako so madžarski listi že objavili seznam predmetov, ki jih bomo mogli uvoziti iz Nemčije, naši listi pa ne. Tuji državljani so na ta način prej obveščeni o naših trgovskih pogodbah ko pa naši. Da ni to pravilno, se razume samo po sebi, ker se s tem dela velika škoda gospodarskim ljudem.

V poslovnem življenju zavisi uspeh dostikrat edinole od hitre in natančne informacije. Zato je potrebno, da se vsaka pogodba takoj, ko stopi v veljavo, tudi objavi, in sicer v celoti, da se more vsak gospodarski človek po njej ravnati.

To se v drugih državah tudi redno dogaja in res ne vemo, zakaj se ne bi uvedla tudi pri nas ta praksa. Ali je res potrebno, da morajo naši ljudje šele iz tujih listov zvedeti za vsebinsko trgovinskih pogodb, ki jih je sklenila naša država? Kasneje se morajo te pogodbe tudi objaviti. Toda zakaj bi naši državljani izvedeli o teh pogodbah kot zadnji, zakaj bi bili prikrajšani pred tujimi državljani.

Nikakor nismo mnenja, da bi se moralo vse obešati na veliki zvon, toda tajnost naj velja tam, kjer je umestna. Trgovinske pogodbe pa niso nobena tajnost in zato naj se tudi takoj objavljajo.

Sploh se je v našem javnem življenju udomačila razvada, da se že vsaka zadeva proglašata za tajnost, da bi človek že moral dobiti vtis, kakor da se nekateri javnosti in njene kontrole boje. Tudi zaradi tega se mora zahtevati, da se tem nepotrebnim tajnostim napravi konec in naša gospodarska javnost hitro in natančno informira o vsem, kar je važno za uspešnost njenega poslovanja.

Karteli in njih pomen za jugoslovansko gospodarstvo

V naši javnosti se dostikrat govori o kartelih, še večkrat pa se zahteva njih odprava ali vsaj najstrožje nadzorstvo nad njimi. Pri vseh teh kritikah o delovanju kartelov pa se v splošnem opaža ena posebnost. Vsi čutijo, da ni pri nas olepševanje vloge kartelov v našem gospodarstvu umestno, toda nikdar se res izčrpno ne navedejo vzroki za to trditev, čeprav so o njeni resničnosti vsi globoko prepričani. Ta pomanjkljivost v vseh kritikah o kartelih je tudi zelo razumljiva, ker so podatki o kartelih le težko dostopni, poslovanje kartelov pa tudi za javnost večinoma skrito. Pač pa občuti javnost na poviških cen in poslabšanju dobavnih pogojev obstoj teh kartelov.

Ker niso kritike o delovanju kartelov zadostno jasne in prepričujoče podprte s podatki, je tudi vsa naša kartelna zakonodaja vse-skozi nezadovoljiva. Da so pri tem bili morda soodločujoči tudi drugi motivi, nikakor ni izključeno.

Zato je treba tem bolj pozdraviti temeljito razpravo, ki jo je o delovanju naših kartelov objavil Stevan Kukoleča v »Socialnem arhivu« št. 7—8.

V svoji razpravi navaja kot vzrok nastajanja kartelov pri nas zlasti dva pojavi:

Kakor hitro se je pojavila iz tujine povečana konkurenca, so skušali naši proizvajalci to konkurenco odpraviti s tem, da so se z njo sporazumeli. Pravilno pa bi bilo, da bi s tujo konkurenco stopili v borbo in večinoma bi morali v tej borbi tudi zmagati, ker so pač vedno imeli znatne prednosti pred tujo konkurenco. Ker niso stopili v borbo, tudi niso zboljšali svoje proizvodnje, niso v zadostni meri izvedli racionalizacije, postali so kratkomočno za konkurenčno borbo manj sposobni. S tem pa so naravno postali tudi bolj odvisni od tuje konkurence, ki je mogla, oprta na nerazvitost naše domače proizvodnje in njeno konkurenčno nesposobnost, vsak hip zahtevati nove kartelne pogoje, in seveda še bolj ugodne za sebe.

Kdor se noče boriti, ta mora seveda sprejemati pogoje drugega. Zato so bili tudi sklenjeni karteli vedno bolj ugodni za tujega konkurenta ko pa za našega proizvajalca. Ta je moral navadno vedno odstopiti nekaj svojega prodajnega trga tuji konkurenci ali pa vsaj opustiti, da bi prodrli v one dele našega domačega trga, ki so mu bili odprti. Pri teh kartelnih dogovorih se je znova pokazala resničnost starega pregovora, da pri dogovoru slabjšega z močnejšim vedno zmaga močnejši. V naših

kartelnih dogovorih pa so bili tuji vedno močnejši.

Karteli pa so se pri nas sklepal tudi iz drugih razlogov. Če se je n. pr. povečala davčna obremenitev, se je s kartelnim dogovorom ta v celoti prevalila na potrošnika. Sklepali pa so se karteli tudi iz enostavnega razloga, da se zvišajo cene, brez ozira na to, če je bilo za to zvišanje utemeljenega razloga ali ne. V tem primeru je bila želja po večjem čistemu dobičku sama po sebi dovolj odločujoča. Ker pa je pri teh zvišanjih ostala kupna moč domačega potrošnika prav tako majhna ko prej, je moral pasti odjem vsega blaga. Z novim zvišanjem cen se je preprečilo, da ni padeč konsum povzročil tudi zmanjšanje čistega dobička.

Pri nas se dostikrat govori, da vloga kartelov pri nas ni velika in zato tudi ne njih vpliv na naše narodno gospodarstvo. Ta trditev pa ne drži, kakor kaže že samo pregled kartelirane industrije.

V naši državi je danes okoli 80 kartelov, ki imajo skupno 374 članov. Od teh je 290 članov iz industrijske stroke. Nekatera industrijska podjetja pripadajo več kartelom, zato je karteliranih industrijskih podjetij le 190, v kartelih pa včlanjenih 290. Od drugih članov kartelov odpada 50 na obrt,

Za ureditev naših terjatev v Španiji

Ze leta dolgo se izkazujejo v naših klirinških izkazih naše terjatve proti Španiji vedno neizpremenjeno z 2,93 milijona pezeta. V resnici pa so naše terjatve znatno večje in zato je res že čas, da se to vprašanje uredi. Vse kaže, da je dosedaj bilo za ureditev tega vprašanja premalo dobre volje, ker drugače si človek ne more misliti, da se ni to vprašanje niti najmanj premaknilo naprej. Posebno so prizadeti od neresitve tega vprašanja naši lesni izvozniki, katerih terjatve znašajo nad 45 milijonov din. To je pač že tako visoka vsota, ki za našo revno deželo prav mnogo pomeni.

Posebno važno pri teh terjativah pa je to, da so bile te terjatve dogovorjene v švicarskih frankih in ne v pezeta. Poleg tega so španski uvozniki nad polovico tega zneska tudi že dejansko vplačali v španski »Centro de mone-das« za poravnavo dolgov pri švicarskih bankah v korist naših izvoznikov. Samo državljanska vojna je pretrgala funkcioniranje tega plačilnega prometa. Danes, ko so nam devize še prav posebno potrebne, je tem bolj neoprostljivo, če se ne poskrbi za likvidacijo naših terjatev v Španiji. Zlasti še, ko gre pri tem denarju tudi za terjatve naših manjših lesnih trgovcev in proizvajalcev, ki kratkoma tega v Španiji zamrzlega denarja ne morejo pogrešati. Dejansko je morala ena firma zaradi neplačila njenih terjatev v Španiji svoja plačila že ustaviti in zaprositi za prisilno poravnavo.

Da se ne bi moglo vprašanje naših terjatev v Španiji zadovoljivo urediti, ni verjetno, ker potrebuje Španija za svojo obnovo mnogo lesa in cementa in je zato tudi sama zainteresirana na tem, da se obnove redni trgovinski odnosi z našo državo, kjer more dobiti za obnovo dežele tako potrebni cement in les. Seveda pa so redni trgovinski odnosi mogoči le po likvidaciji naših terjatev v Španiji. Njih ureditev je zato tem bolj nujna!

300.000 RM za nemške turiste

Pri nedavnih pogajanjih z Nemčijo je bilo sklenjeno, kakor poročajo »Novosti«, da ostaja za nemške turiste v Jugoslaviji ista kvota ko dosedaj, t. j. 400 RM za osebo, skupno mesečno pa 300 tisoč RM ali 4² milijona din. Zaradi tega priporočamo našim turističnim ustanovam in gostinskim obratom, da še nadalje vzdržujejo zveze z nemškimi turističnimi organizacijami.

Pripravlja se uredba o mestnih trošarinah

Z dobro poučene strani se za-trjuje, da se pripravlja posebna uredba, po kateri bi se znatno znižala trošarina na vse predmete, ki služijo širokim ljudskim slojem. Trošarine se bodo znatno zmanjšale, zlasti pa za kmetijske stroje. Za te predmete bi se zmanjšala mestna trošarina celo za 50 odstotkov.

Velike nade Nemčije v gospodarska pogajanja z Rusijo

Nemški vladni krogi z velikim zaupanjem presojaajo prihod ruske trgovinske delegacije v Berlin. Prepričani so, da se bo sedaj trgovina med obema državama zelo razvila. Nemški vladni krogi izjavljajo, da odslej preskrba Nemčije s surovinami ni več problem. Edina težkoča je še, kako dobiti zadostno število delovnih sil, da bo mogla nemška industrija izvršiti vsa številna ruska naročila. Toda tudi ta težava da bo premagana, ker se je nemška industrija v zadnjih letih tako zelo racionalizirala, da potrebuje samo še majhno število kvalificiranega delavstva. Ne-

kvalificirano delavstvo pa bo Nemčija sedaj z lahkoto dobila iz Poljske.

Ze dosedaj sklenjene kupčije s Sovjetsko Rusijo so v veliki meri zboljšale nemško oskrbo z živili.

Kriza trgovskega stanu

Pod tem naslovom je objavil »Jugoslav. Gvozdjar« s posebne strani članek, ki je za današnje čase zelo aktualen. Zato ga tudi ponatiskujemo v želji, da bi povzročil tudi v naših vrstah debato.

Iz mnogih člankov, ki izvirajo od trgovcev železninarjev, se vidi, da se vsi pritožujejo na razne težkoče, katere preživlja trgovski stan. To nam daje pobudo, da reagiramo na te članke in da pokažemo trgovcem pot, po kateri bi morali iti, če hočejo popraviti svoj položaj.

Vsi ti tavajo zavedno ali nezavedno v mraku in zahtevajo pomoč in rešitev iz težkega stanja, pri tem pa sami greše iz dneva v dan. Kajti če si niso mogli pomagati v teh 20 letih, potem je to zelo slabo izpričevalo zanje in za njih organizacije. Narodni pregovor pravi: Varuj sebe in tudi Bog te bo varoval! Ravno tako bi se moglo reči: Pomagaj sebi in svojemu bližnjemu, pa bo tudi Tebi Bog pomagal! To pomeni: Pomagaj svojemu bližnjemu, sodeluj z narodom, delaj za narod, da dobi narod vate zaupanje!

Govori se, da so kmetje in trgovci najbližji eden drugemu, da skupno delajo in da drug drugega pomagajo. Če je to res, potem bi moral biti ta odnos viden ter rezultat tega sodelovanja pozitiven. Kakor pa vidimo iz pisanja trgovcev tega uspeha žal ni. Glavna večina trgovcev se na vse mogoče načine muči in vendar ne najde izhoda iz sedanjega težkega položaja. Vendar pa verujemo, da je izhod le mogoč, če se namreč gre po pravi poti. Prava pot pa vodi k sodelovanju z narodom. Narod bo znal ceniti to sodelovanje ter bo zaupal vsakemu trgovcu, če se bo izkazal vrednega tega zaupanja.

Ni zadosti za trgovca, da sedi v svoji trgovini in čaka, da mu padejo pečeni golobi v usta. Tako pa dela, kdor samo jadikuje, kritizira in nič ne dela. Trgovec mora biti vzgojen, da modro presoja ter da upošteva vse, kar se godi okoli njega. Da se vodi zdrava gospodarska politika, je potrebno sodelovanje trgovca. Kako pa naj pride trgovec na vodilna mesta in pomaga svojemu stanu, če nima zaupanja svojega naroda? Pridobiti si zaupanje, pa se pravi biti sposoben in pošten. Narod bo povzdignil svoj glas, ko pride čas, da se postavijo izvoljeni ljudje na vodilna mesta, potem bo tudi trgovskemu stanu boljše. O tem smo prepričani. Zato naj si trgovci prizadevajo, da dokažejo svojemu narodu, da je njih sodelovanje za narod koristno in potrebno, in prepričani smo, da narod ne bo šel mimo njih, ko pride čas, da bo treba izvoliti ljudi na

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce,

da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovancev do pokojnine je potrebno, da so zavarovalni prispevki dejansko plačani!

To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuščajo odlašanja.

Dobave živalske krme iz Rusije in južnovzhodne Evrope omogočajo Nemčiji, da redi 4 milijone debelih prašičev ter da s tem popolnoma pokrije nemške potrebe na masti. Vprašanje masti pa je bilo

dosedaj v prehrani Nemčije najtežje vprašanje. Zato nemški vladni krogi z velikim optimizmom presojaajo nadaljnji razvoj nemških odnosov z Rusijo ter razmer na nemškem trgu z živili.

vodilna, odgovorna ter odločujoča mesta.

Trgovci, ki se čutite sposobni za takšno delo, naprežite svoj voz, idite med narod in dokažite narodu, da bo imel od vašega sodelovanja korist in potem se vam ne bo treba bati, da ne bi tudi za vas prišli boljši časi. Sedaj je prilika za začetek takšnega dela. Sedaj se začena doba volitev. Občinske in kotarske uprave se menjajo in iščejo se poštene sodelavci in upravitelji. Ne bo trajalo dolgo in voliti bo treba tudi narodne poslance in poslance sabora. Primate za delo, ponudite svoje usluge narodu. Narod bo znal

in še kako to ceniti. Kot povračilo pa vam bo dal narod svoje zaupanje in izvolil bo tudi iz vaše srede zastopnike v vse narodne zastope, da kot izkušeni in poštenu ljudje pomagajo tudi svojemu stanu, ki je prav tako važen kakor je važna vsaka dobro organizirana in bogato opremljena vojska. Pustite mržnjo in nedelavnost! Zavijajte rokave in pojdite v borbo za blagor naroda in trgovskega stanu. Brez borbe, brez stanovske discipline, brez poštenega dela in ljudskega zaupanja ne more priti za trgovca zboljšanje. Zaman vsako jadikovanje, mržnja in očitjanje. Samo v delu je rešitev.

Težave s sadnim izvozom v Nemčijo

»Hrvatska privreda«, glasilo zagrebške trgovinske zbornice piše:

»Kakor izvemo, so ponovno nastale težkoče in nesoglasja med našimi sadnimi izvozniki in nemškimi kupci. Ze prej, pri izvozu češpelj, se je dogajalo, da so nemški kupci po prejemu blaga na obmejnih postajah, dostikrat tudi deset dni po prejemu vagona, delali reklamacije in vračali izvožene češpelje nazaj našim izvoznikom. Ta primer se sedaj ponavlja pri izvozu jabolk. Po sporazumu se sprejema naše sadje, ki je namenjeno v Nemčijo, na obmejnih postajah ter so naše tvrdke prevzemale vso škodo, ki bi mogla nastati zaradi pokvarjenja sadja na teh postajah.

Nemški kupci, ali pravilneje nekateri nemški kupci, se pa ne drže tega sporazuma in se zato dogaja, da deset in tudi dvanajst dni po prevzemu blaga na meji delajo reklamacije in izjavljajo, da je blago pokvarjeno, zaradi česar da ga tudi ne morejo prevzeti ter ga dajejo našim izvoznikom na razpolago. Takšne reklamacije so postale zadnje dni precej pogostne in se računa, da so bili naši izvozniki na ta način že oškodovani za približno en milijon din.

Kakor se poroča, so zastopniki naših izvoznikov že razpravljali o tem vprašanju ter se soglasili v tem, da nikakor ne morejo odgovorjati za pokvarjenje blaga, ki bi nastalo po prevzemu blaga na obmejnih postajah. Če nemške tvrdke ne bi na to pristale, ni izključeno, da pride do ustavitve sadnega izvoza v Nemčijo, ker naši izvozniki ne morejo trpeti velikih škod zaradi vračanja blaga in velikih transportnih stroškov, katerih plačilo Nemci v teh primerih tudi zahtevajo. Naši izvozniki so pripravljeni, da plačajo tudi stroške za honoriranje posebne komisije, ki naj bi bila imenovana od pristojnih uradov in ki bi skupno z nemškimi obmejnimi oblastmi podrobno pregledala blago na obmejnih postajah, nadaljnjo skrb za blago pa morajo prevzeti nemški kupci. Kar se pa tiče dosedanjih nesoglasij in da bi se ohranile tradicionalne dobre zveze z nemškimi kupci, bodo skušali naši izvozniki uglasiti vso zadevo z direktnimi pogajanjimi z nemškimi kupci. Pripravljeni so celo trpeti del stroškov, čeprav so ti nastali brez njihove krivde.

Sovjetsko-madžarska trgovinska vprašanja

Z razdelitvijo Poljske se je poljsko-madžarska meja skoraj v celoti spremenila v rusko-madžarsko mejo. Samo na ozkem prostoru meji Madžarska na poljsko ozemlje, zasedeno od Nemčije. Železnice v Madžarom pripadli Podkarpatski Ukrajini gredo proti Lvovu, kjer je sedaj rusko ozemlje. Iz novega sosedstva so nastali prometni in trgovinski problemi, ki se sedaj morajo urediti med Madžarsko in Sovjetsko unijo. O ureditvi prometnih vprašanj so pogajanja že v teku, za trgovinska vprašanja pa se bodo začela pogajanja šele pozneje. Pri teh pogajanjih bo skušala Madžarska verjetno ohraniti svoje dosedanje trgovske zveze do sedaj ruskih poljskih krajev. Iz tega ozemlja je dobivala Madžarska les, oglje, kože, parafin in konopljo. Na Poljsko pa je Madžarska izvažala oljnatna semena, sadje, vino in električne predmete, od katerih je šel del tudi v vzhodno Poljsko, zlasti v Lvov. Dočim bo mogla Madžarska z Nemčijo pripadlimi kraji brez posebnih težav obnoviti svojo trgovino (iz teh krajev je dobivala zlasti koks in cink), bo trgovina z Rusijo znatno težja, to tudi zaradi valutnih težav. Najbrže bo mogoča trgovina sploh samo na podlagi kompenzacij.

Če bo mogoče Madžarski, da bo razvila trgovino tudi z drugimi pokrajinami Sovjetske unije, se bo šele pokazalo. Dosedaj so bile trgovinske zveze med Madžarsko in Sovjetsko Rusijo zelo rahle, čeprav se je dostikrat poskušalo, da bi se ti odnosi zboljšali. Madžarska je stalno nabavljala v Rusiji samo en predmet, namreč azbest, pa še tega samo v vrednosti do 200.000 pengov na leto. Prej je prišlo iz Rusije na Madžarsko tudi mnogo nafte, a se je izkazalo, da ruska nafta z romunsko glede prevoznih stroškov ne more konkurirati. Leta 1934. je bil sklenjen s sovjetsko trgovinsko delegacijo v Berlinu neoficialni dogovor, po katerem je dobivala Madžarska iz Rusije za 3⁵ milijona pengov surovega železa, ki ga je plačala z železnimi polizdelki. Leta 1937. je dobavila Madžarska Sovjetski uniji za približno 2 milijona pengov semena lucerne.

Če bi prišlo do živahnih trgovinskih stikov med Madžarsko in Sovjetsko unijo, bi mogla dobavljati Madžarska kmetijske stroje, tekstilno blago, žrebece in semena, dočim bi dobivala od Rusije kože, krzna in mogoče tudi čaj. To je tem bolj verjetno, ker je Madžarska sklenila, da bo te predmete nabavljala v bodoče samo proti kompenzacijam.

Politične vesti

Belgijski kralj in nizozemska kraljica sta poslala brzojavke Franciji, Angliji in Nemčiji ter v njih ponudila svoje posredovanje za mir, dokler vojna na zapadu ne izbruhne v vsej svoji grozoti.

Zun. minister Halifax je imel po radiu govor o vojnih ciljih zaveznikov. Teh ni konkretiziral, vendar pa kljub temu jasno označil glavne vojne cilje, ki so: Oboroženi spopadi narodov naj se za vselej preprečijo. Doseže naj se sodelovanje narodov na podlagi enakopravnosti, medsebojne strpnosti in neodvisnosti narodov. Svoboda narodov in posameznikov se mora zjamčiti. Surova sila se mora umakniti zakonitosti in pravici. Vemo, da v Evropi ne bo prej miru, dokler se Nemčija ne bo zavedala, da svet napadov na druge narode ne trpi.

Angleški listi pišejo, da je k ukinitvi prepovedi orožja iz Amerike mnogo pripomogla afera z ladjo »City of Flint«. Močno pa so vplivali tudi Molotov napadi na Roosevelta in Ameriko. Ameriška javnost je bila zaradi teh napadov silno ogorčena in zato je bila prepoved izvoza orožja tem laže ukinjena.

Sovjeti so svoje zahteve proti Finski omilili in se sedaj položaj zopet presoja bolj optimistično. Finski uradni komunisti pravi, da potekajo pogajanja normalno in da počasi napredujejo. Kljub temu pa je finska vlada preklicala vse vojaške dopuste za prihodnjih pet dni.

Indijskemu podkralju se ni posrečilo doseči pomirjenja med voditelji indijskega kongresa ter muslimanske ligo. Indijski podkralj pa si bo še nadalje prizadeval doseči med obema taboroma sporazum.

Angleški mornariški minister Churchill je prišel v Pariz, da se med drugim dogovori s francosko vlado tudi o zaščiti prevoza orožja iz Amerike v Evropo.

Španski general de Llano, ki je znan iz španske državljanske vojne, je v svoji izjavi novinarjem prorokoval, da bo Nemčija zmaga. Čez nekaj tednov da bo Nemčija dokazala Franciji in Angliji premoč svojega orožja.

Z zapadne fronte se javljajo manjši boji ter delovanje izvidniških letal. Nemški napadi se zlasti osredotočujejo na Forbach, ker bi Nemci hoteli osvoboditi saarske rudnike iz vojne cone, da bi mogli ti zopet obratovati.

Francosko poročilo pravi, da je bila velika letalska aktivnost na obeh straneh. V ostri borbi da je napadlo 9 francoskih borbenih letal skupino 27 nemških letal ter od teh 9 sestrelilo, dočim so se vsa francoska letala vrnila v svoja oporišča.

Nemška vlada je v posebni noti zahtevala od norveške vlade, da takoj izpusti nemško posadko, ki je bila na ladji »City of Flint«, da izroči tovor ladje Nemčiji ali da vsaj ladjo s tovorom zadrži, dokler ne reši Nemčija vsega vprašanja z washingtonsko vlado.

Nadvojvoda Oton je bil te dni dvakrat na obedu v družbi ministrskega predsednika Daladiera.

Ameriška vlada je dovolila nov kredit v višini 1300 milijonov dolarjev za povečanje mornarice in vojnega letalstva. S tem kreditom se bo povečala ameriška vojna mornarica za pol milijona ton. Zgrajenih bo 32 podmornic, 52 rušilev, 8 križark, 3 matične ladje za letala in 2500 vojnih letal.

V Kassiju na Madžarskem je bila svečano otvorjena tretja madžarska akademija za zrakoplovstvo. Svečanosti so se udeležili tudi italijanski, nemški in bolgarski vojni atašee.

V Bremenu so Nemci preizkušali neko novo podmornico, ki je bila čisto nove konstrukcije. Podmornica pa se je ponesrečila ter je vsa posadka pri tem poginila.

Angleški listi pišejo, da vse kaže, da si bo Sovjetska Rusija kot svojo prvo žrtev na Balkanu izbrala Bolgarsko. S pomočjo Bolgarske da bo Sovjetska Rusija skušala preprečiti ustanovitev balkanskega bloka.

Kominternu je zopet oživela in izdala proglas na »proletarce vsega sveta«. V proglasu naglašajo, da se bore Anglija, Francija, Nemčija, Japonska in USA za premoč na svetu. Gre za vojno kapitalističnih imperijev. V tej vojni bo Sovjetska Rusija nevtralna.

Sovjetska vlada je izdala uredbu, s katero se uvaža v vsej državi obvezna vojaška vzgoja za moško in žensko mladino. Značilno je, da pravi uredba, da se mora mladina vzgajati tudi v domovinski ljubezni.

Sovjeti so začeli delati ob vsej novi nemško-sovjetski meji utrdbe.

Denarstvo

Za ustanovitev glavne podružnice Narodne banke v Ljubljani

V Zagrebu je bila v soboto konferenca sveta zagrebske Industrijske zbornice, katere se je udeležil tudi podguverner Narodne banke dr. Belin. Na konferenci so se zlasti razpravljala vprašanja, ki so v zvezi z Narodno banko, zlasti pa z devizno direkcijo. Dr. Belinu je bila izročena pri tej priliki tudi posebna spomenica, v kateri so bile navedene glavne zahteve industrialcev banovine Hrvatske glede Narodne banke.

V prvi vrsti zahtevajo hrvaški industrialci, da se spremeni sedanja podružnica Narodne banke v Zagrebu v glavno podružnico, ki naj ima samostojno kompetenco za dajanje posojil. Pri glavni podružnici naj se ustanovi tudi odbor izvoznega ter uvoznega odbora Narodne banke. Ta pododbor naj samostojno rešuje vse prošnje z območja banovine Hrvatske, a na podlagi direktiv Nar. banke. V tem pododboru naj bodo gospodarski ljudje iz banovine Hrvatske. Spomenica navaja nato razne predloge in zahteve glede kreditiranja industrije, oskrbovanja industrije s surovinami, ureditve raznih vprašanj glede plačevanja blaga in drugo.

V Ljubljani so se pred leti na konferenci z zastopniki Narodne banke navedle podobne zahteve glede povečanja kompetenc podružnice Narodne banke v Ljubljani. Nekaj prav malega se je tudi doseglo, v glavnem pa je ostalo vse pri starem, ker pri nas odločujoča politična javnost za takšna vprašanja ne kaže posebnega zanimanja. Zato je tudi naš položaj v Narodni banki silno slab. Tako ni v eksekutivi Nar. banke še danes nobenega Slovenca. Hrvati, ki so se za Narodno banko pravočasno zanimali, so dosegli tudi lepe uspehe in njih vpliv v Narodni banki je tudi močan.

Sedaj, ko so zahtevali hrvaški industrialci ustanovitev glavne podružnice Narodne banke ter pododboru uvoznega in izvoznega odbora v Zagrebu, je pač skrajni čas, da postavimo enake zahteve tudi Slovenci. Sicer se more zgoditi, da bodo v Zagrebu dosegli, kar zahtevajo, Ljubljana pa bo zopet prezrta. Zelo koristno bi bilo, če bi naše stanovske in gospodarske organizacije povzdignile svoj glas, da pride Slovenija do teh svojih pravic.

Finančni minister je odredil, da se do nadaljnjega preračunava grške dražbe pri plačevanju skupnega davka na poslovni promet ter luksuznega davka ko tudi pri plačevanju carin »ad valorem« za blago, ki se vozi iz Grčije in ki je fakturirano v grških dražmah, v dinarje po tečaju 32:50 din za 100 drahem.

Na poziv ameriškega finančnega ministra ne bo Federalna rezervna banka več objavljala podatkov o gibanju zlata. Ta ukrep se utemeljuje s tem, da bi mogli podatki o gibanju zlata poslužiti nemških podmornicam, da bi torpedirale ladje z zlatim tovorom.

Otok bankovcev v Nemčiji je dosegel po izkazu Reichsbanke z dne 28. oktobra 10.819 milijonov RM. Dne 30. septembra je znašal celo 10.995,5 milijona RM.

Sovjetsko zlato na Holandskem se bo porabilo za plačilo izgotovljenih ladij, med katerimi so 9000-tonski potniški parnik »Stalin« in 3 vlačilci. Moskovska vlada pa je naročila še en podoben parnik, kateri bo nosil ime »Molotov«.

Manjše hiše za upokojece, delavce itd. na Brdu pri Viču, v Kosezah, Novem mestu, na Bledu, v Križah pri Trzinu, v Šmartnem pod Šmarno goro, v Malem vrhu pri Škofljici in na Rakeku prodaja po zmerni ceni Kmetijska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani.

Potrebna nam je trgovinska pogodba z Argentino in organizacija eksportne tehnike

Ze zadnjič smo naglasili nujno potrebo, da se začne trgovinska pogajanja z južno- in srednje-ameriškimi državami, s katerimi je naša trgovinska bilanca visoko pasivna in s katerimi smo imeli pred leti že mnogo boljše trgovske zveze. Posebno pa želi vsa naša gospodarska javnost trgovinska pogajanja z Argentino, ker bi ta mogla sprejeti zelo znaten del našega izvoza. Ze zadnjič smo poudarili, kako velika škoda nastaja za naše izvoznike, ker nimamo s to državo trgovinske pogodbe.

Našemu izvozu v Argentino pa škoduje tudi to, ker se ne ujema naša statistika o zunanji trgovini z argentinsko. Po naši statistiki namreč mi mnogo več uvažamo iz Argentine, kakor pa v njo izvažamo. Argentinska statistika pa trdi ravno nasprotno. Tudi z drugimi statistikami ameriških držav se naša statistika ne sklada. Ni pa to nikaka posebnost naše statistike, ker se argentinska statistika ne ujema tudi s statistiko drugih držav. Tako je bila po nemški statistiki Nemčija v argentinskem uvozu na drugem mestu, po argentinski statistiki pa na petem. Vzrokov za to razliko je več: 1. Blago, ki se pri nas izvaž v Argentino se računa fob, v Argentini pa se računa to blago cif. Razlika med cenami fob in cif pa znaša od 20 do 30 % in se že zaradi tega obe statistiki znatno razlikujeta. 2. Blago, ki ga uvažamo iz Argentine pa se pri nas računa cif, v Argentini pa fob. Zopet povod za novo razliko. 3. Nekaj blaga argentinskega izvora dobivamo s posredovanjem drugih držav (Italije, Nemčije, Anglije). Posledica tega je, da argentinska statistika dostikrat računa to blago, kakor da bi bilo prodano dotični tranzitni državi, to pa je potem odločilno tudi za argentinski kontrolni urad za devize. Naknadno se sicer prijavljajo popravki k tej statistiki, ki pa so večinoma prepozni, ker je med tem že nastala iz statistike za Argentino obveznost do dotične tranzitne države. 4. Blago, ki se pošilja iz Argentine v decembru, ki je najvažnejši argentinski izvozni mesec, se registrira v izvozni statistiki evropskih držav šele v prvih mesecih prihodnjega leta. 5. Razlika v vrednosti blaga izvira od načina računanja izvoženega oz. uvoženega blaga. Vrednost uvoženega blaga se ne računa po fakturi, temveč po povprečni vrednosti po ceniku, ki se določi vsak mesec za zavarovanje valute, dočim se vrednost izvoženega blaga računa po tržni vrednosti.

Argentinski kontrolni urad za devize dovoljuje te na podlagi podatkov argentinske statistike, ne priznava pa uvoza onega blaga, ki je prišlo v Jugoslavijo s posredovanjem drugih držav. Poleg tega pa odbija od vrednosti še 10 do 20 % za odplačilo argentinskih zunanjih dolgov, čeprav Argentina nič ne dolguje Jugoslaviji. Ta postopek uporablja Argentina tudi proti drugim državam. Države, ki nimajo trgovinske pogodbe z Argentino, pa so še na slabšem, ker jim argentinski fin. ministarstvo ne sporoča, koliko deviz jim pripada po uradnem tečaju niti koliko je bilo dano uvoznikom blaga, da je kontrola s tem znatno otežkočena.

Zaradi velikih možnosti, ki jih nudi argentinski trg za naš izvoz in ker skuša Argentina vzdržati svoje trgovske zveze z državami, s katerimi je aktivna s tem, da daje prednosti tem državam pri uvozu, je nujno potrebno, da se uvaž argentinško blago v našo državo brez posrednikov.

Podobne težave ima naša trgo-

vina tudi z Ekvadorjem, ki je sedaj predpisal 50 % dodatek na generalno carinsko tarifo za države, s katerimi je Ekvador pasiven. Ta dodatek pa more predsednik republike povečati celo na 75 %. A tudi z ekvadorsko statistiko se naša statistika ne sklada.

So pa še druge težave za trgovino z južnoameriškimi državami. Teh težav ni mogoče premagati brez zdrave in dobre organizacije eksportne tehnike. To so poleg Nemcev najbolj razumeli Čehi, ki so ustanovili v Pragi poseben zavod, ki je imel stalne dopisnike v vseh važnejših središčih Južne Amerike ter redno poročal v Prago, kako naj postopajo izvozne tvrdke, da bodo mogle uspešno plasirati svoje predmete na teh trgih. Pripomniti je treba tudi to, da je Nemčija v kratkem času dosegla velike uspehe na južnoameriškem trgu, ker je bilo nemško blago zelo hitro dobavljeno. Za nas, ki imamo le slabe čezmorske zveze z Argentino, je tudi zaradi tega izvoz v Argentino otežkočen.

Da bi se naš izvoz v južnoameriške države dvignil, bi bilo predvsem potrebno, da bi naša država organizirala dobro informativno

trgovinsko službo, ker je to prvi pogoj za vidnejše uspehe. Vedno bolj aktualno postaja, da pošljemo dobre trgovske strokovnjake v Južno Ameriko. Dokler pa se to ne zgodi, bi mogli naši strokovnjaki tudi v Pragi ali nemških gospodarskih središčih spoznati način organizacije izvozne tehnike.

Naša izvozna trgovina se bo morala v kratkem baviti z različnimi problemi, ki bodo nastali zaradi vojnih dogodkov v Evropi. Zlasti je važen boj naših izvoznikov z izvozniki iz držav, ki bogato podpirajo svoj izvoz s premijami (romunski les). Za nekatere naše predmete pa je položaj na tujih trgih kljub temu bolj ugoden, ker je naše blago znano in ker ustrezajo njegove dimenzije kakor n. pr. za les. Rešiti pa je treba končno tudi vprašanje, da bodo naši izvozniki zavarovani pred pravno negotovostjo, kateri se dostikrat izpostavljajo.

Vsekakor je mogoče naš izvoz v južnoameriške države, zlasti v Argentino znatno povečati, toda brez trgovinskih in plačilnih dogovorov bo to le težko dosegljivo. Zato je sklenitev teh pogodb potreba prve vrste.

Prvi angleški vojni proračun

V mirovnem času je bilo načelo angleških vlad, da pustijo davkoplačevalcu čim večji odstotek njegovega dohodka v prosto razpolago. V vojni pa mora biti seveda prva težnja vlade, da priskrbi vojski vse potrebno, da more svojo nalogo uspešno izvršiti. In kakor dolgo je povprečni angleški državljani za vojno, mora voljan prenašati tudi žrtve, ki mu jih vojna nalaga. S to kratko razlago je 27. septembra angleški finančni minister predložil parlamentu svoj prvi vojni proračun.

Sir John Simon računa, da bo Anglija porabila v tekočem finančnem letu, ki se konča 31. III. 1940., nič manj kakor 2 milijardi funtov, in v letu 1940./41. nič manj ko 2.500.000.000 funtov. A to še ni vse. Leta 1918. je bila polovica narodnega dohodka določena za vojno. Danes se ceni narodni dohodek Vel. Britanije na 6 do 7 milijard funtov letno, in računajo še s povišanjem na 8 milijard. Potemtakem bo torej mogla vlada porabiti 4 milijarde — dvojni znesek kakor sedaj — samo za vojne izdatke.

Od kod bodo dobili kritje za tolikšen proračun? Predvsem iz obdačenja. Dohodninski davek je bil dvignjen do višine, ki je v zadnji vojni ni nikoli dosegel, in predpisan je poseben davek na pivo, na vse alkoholne pijače ter na tobak in sladkor. Davek na dediščine je bil zvišan tako, da lahko odvzame država do 60 % zapuščine umrlega. Novi davek na previšni dobiček — t. j. dobiček, ki presega povprečni dobiček dotičnega podjetja pred vojno — pa bo znašal do 60 % tega dobička. Kritizirali so v parlamentu samo davek na sladkor, ker je važno hranivo. Odgovor je bil, da mora vsakdo nekaj prispevati k vojnemu proračunu in da je na ta način mogoče zajeti tudi one ljudi, ki ne pijejo in ne kadijo.

Več ko polovico izrednih izdatkov bo torej kritih z davki. Ostalo misli dobiti angleška vlada iz posojil. Prvo veliko posojilo je bilo najavljeno ta teden. To je razmeroma majhen del predvidenih izdatkov. V napoleonskih vojnah je plačala Anglija le eno četrtino svojih izrednih izdatkov z rednim obdačenjem, v južnoafriški vojni

dve petini in v svetovni vojni eno tretjino, ostalo pa s posojili. Sedaj trdijo, da je prednost obdačenja v tem, da ne zapuša velikega bremena poznejšim generacijam in da obenem zniža konsum ter tako omogoča tovarnam, da se bolj koncentrirajo na delo za vojaštvo.

Precejšna razlika je med tem vojnim proračunom in onim iz leta 1914. Takrat ni nihče verjel, da bo trajala vojna dalj kakor šest mesecev, proračun Lloyda Georgea je bil zato skromen in celo boječ, a kljub temu je tedanji vodja konservativne opozicije zahteval v časopisu, naj vlada odloži dodatno obdačevanje. Kasneje se je izkazalo, da obdačenje ni niti dovolj visoko. Sedaj pa sta tako vlada kakor ljudstvo prepričana, da smo pred dolgotrajno in težko vojno — pripravljajo se že sedaj na vsaj tri leta — in odločeni so, da kolikor mogoče sproti plačajo svoje izdatke. Vel. Britanija je bogata dežela, ki more še precej več kakor doslej porabiti v vojaške namene. Angleži so prepričani, da v borbi do finančnega poloma nobena evropska država ne more vzdržati dalj kakor Velika Britanija.

Madžarska zunanja trgovina

Vojni dogodki so tudi na madžarsko zunanjo trgovino močno vplivali in tako je madžarska trgovina v septembru v primeri z avgustom močno nazadovala. Uvoz je nazadoval od 42,8 na 31,5 milijona pengov. Madžarska trgovinska bilanca, ki je bila v avgustu 1939 aktivna za 18,3 (lani v septembru celo za 25,1) milijona pengov, je bila letos v septembru aktivna samo še za 7,3 milijona pengov. V prvih devetih mesecih letos je znašal madžarski izvoz 428,8 (lani 393,8), uvoz pa 356 (lani 298,6) milijona pengov. Aktivnost trgovinske bilance pa se je znižala v primeri z lani od 94,6 na 72,8 milijona pengov.

Občni zbori

Izredni občni zbor delegatov Pokojniškega zavoda za nameščence v Ljubljani bo v nedeljo, dne 26. novembra ob 9. v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani. Na dnevnem redu so volitve.

Tako dober tek vzbuja

naravna Rogaška slatina, da so se po zgodovinskih podatkih prebivalci okolice za časa lakote v 30letni vo ni izogibali, piti to vodo, ker jim je povzročila prevelik tek.

Zunanja trgovina

V oktobru smo izvozili v Nemčijo 4272,7 hl vina. Skoraj vse vino je bilo iz mariborskega okraja. Do konca oktobra smo izvozili letos vina v Nemčijo 13.341, v Česko-Moravsko 204, na Poljsko 49 in v Nizozemsko 8 hl vina.

Mednarodni trgovinski promet se vedno bolj normalizira. Tudi trgovina z Ameriko bo vedno lažja. Posebno po najnovejši odločbi Roosevelta, da morejo ameriške ladje prihajati tudi v Sredozemsko in Črno morje in jim je prepovedano samo prihajanje v francoska in angleška pristanišča, ki so severno od Kanarskih otokov.

Narodna banka je sporočila, da bo izdajala brez nadaljnjega dovoljenja za izvoz oglja.

Med Romunijo in Švico so bila trgovinska pogajanja v soboto uspešno zaključena. Sklenjen je bil modus vivendi, ki stopi v veljavo 10. novembra.

Po povratku švicarske delegacije iz Bukarešte se nadaljujejo v Beogradu trgovinska pogajanja s Švico. Dosedaj je bil namreč dosežen sporazum samo glede izvoza naših prašičev v Švico.

Italijanska vlada je izdala naredbu, da se sme izvažati volneno predivo brez posebnega dovoljenja pristojnih oblasti samo v države s svobodno valuto ali v one, s katerimi ima Italija dogovorjen kompenzacijski promet. Za izvoz v klinišne države je vedno potrebno predhodno dovoljenje pristojnih faktorjev.

V Italijo se je prodajala naša perutnina te dni po ceni 5-10 do 5-20 lir za kg franko Postojna oz. po 5 lir za kg franko nakladalna postaja.

Belgijski uvoz je v septembru padel od 1825 na 939, izvoz pa le od 2033 na 1469 milijonov frankov. Veleblagovnica Louvre v Parizu je prišla v prisilno likvidacijo.

Vsa volna, ki se uvozi v Anglijo, se sme prodati samo ministrstvu za oskrbovanje vojske.

V skandinavskih državah je nastalo veliko pomanjkanje surovin, zlasti tekstilnih, tekočega goriva, premoga, pa tudi drugih najnujnejših življenjskih potrebščin. Zaradi nemških minskih polj je parnikom dostop do skandinavskih držav silno otežkočen, oziroma so se zaradi velike nevarnosti prevoznih stroškov tako povečali, da je ladijski promet silno padel. Švedska je zato že ponovno protestirala proti omejevanju trgovine nevtralnih držav.

500 vagonov semena sončnic bomo uvozili iz Bolgarske

Letošnja žetev sončnic v naši državi ni bila tako dobra, kakor se je pričakovalo. Namesto 4000 vagonov bo dala letošnja žetev samo 3500 vagonov. Ta pridelek bi sicer zadostoval za naše potrebe, vendar pa se hoče napraviti neka rezerva za primer, da bi bila žetev oljnate repice spomlad slabša. Za to rezervo potrebno količino pa bi uvozili iz Bolgarske, iz katere smo tudi že dosedaj uvažali seme sončnic. Tako smo tudi že lani uvozili iz Bolgarske 600 vagonov semena oljnatih rastlin, dočim se računa, da bi letos zadostoval uvoz 500 vagonov.

Konkurzi - poravnave

Potrujeta se poravnava, ki sta jo sklenili posestnica Marija Plevčak in trgovka Bauman Marija roj. Plevčak v Ločjem dolu s svojimi upniki. Upnikom plačate 42 odstotno kvoto, plačljivo v štirih enakih tromesečnih obrokih. Kot porok je pristopil trgovec z brusilnimi kamni Emanuel Bauman v Dobovcu.

Dolžniki iz Dalmacije zahtevajo zakon o razdolžitvi

V Splitu je bila skupščina Združenja dolžnikov srednjega stanu. Shoda so se udeležili zastopniki dolžnikov iz vsega Primorja. Shod je otvoril Drago Bartulica, ki je v svojem govoru naglasil, da v pravni državi ne sme biti, da so eni zaščiteni, drugi pa brezpravniki. Bankam da se je posrečilo doseči za sebe zaščito, dočim so mali gospodarski ljudje ostali brez zaščite. V istem smislu so govorili tudi drugi govorniki. Na koncu shoda je bila sprejeta resolucija in zahteva, da se ustavi vse izvršbe, dokler se ne izda novi zakon o razdolžitvi.

Dobave - licitacije

Direkcija drž. rudnika v Kaknju sprejema do 15. novembra ponudbe za dobavo papirja v ploščah, glav za napajanje kotlov, parketov iz parjene bukovine, obodnih letov in letvic.

Uprava vojno-tehničnega zavoda v Kragujevcu sprejema do 11. novembra ponudbe za dobavo pogonskega in lagerskega olja; 14. nov. navadnega kartona.

Direkcija drž. rudnika v Vrdniku sprejema do 16. novembra ponudbe za dobavo krožnih žag.

Komanda pomorskega arzenala v Titvu sprejema do 18. novembra ponudbe za dobavo pocinkanih verig, škarij, klavir, prebijačev i. dr.; 21. novembra raznih ključavnic, kljuk, ključev, klotetnih školjk, kompletnih klotetov, umivalnikov, rešetk za ognjišča parnih kotlov.

LICITACIJE

Dne 13. novembra bo pri Upravi vojno-tehničnega zavoda v Kragujevcu licitacija za dobavo večje količine konstruktivnega jekla; 14. novembra orodnega jekla. **Ista uprava sprejme večje število kvalificiranih delavcev ključavničarske in kovino-strugarske stroke.** Predmetni oglas in pogoji so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.

Dne 16. novembra bo pri dravski divizijski oblasti v Ljubljani licitacija za oddajo del za postavitev vojnih objektov na Vrhniki.

Dne 24. novembra bo v skladišču 1. oddelka vojno-tehničnega zavoda v Hanjčevu pri Skoplju pismena pogodba za dobavo 10.000 kg livarskega koksa.

Dne 7. decembra bo pri Štabu zrakoplovstva vojske v Zemunu licitacija za dobavo razne pločevine.

PRODAJA

Dne 10. novembra bo pri Glavni carinarnici v Ljubljani javna prodaja 1 vagona granitnega kamena, lesa, desk, lanolinske mase in parafina.

Dne 20. novembra bo pri moravskem žandarmerijskem polku v Nišu licitacija za prodajo raznih odpadkov sukna, volne, bombaža, platna, usnja, jute, jekla, medi i. dr.

Dne 4. decembra bo pri Upravi delavnice drž. železnice v Mariboru licitacija za prodajo 90 m³ hrastovih trupcev.

(Predmetni oglas so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

Iz zadružnega registra

Izbrisali sta se naslednji za drug:

Prva slovenska tovarna mineralnih vod, sodavice in brezalkoholnih pijač v Ljubljani (zaradi končane likvidacije) ter Pašniška in gozdna zadruga v Šalki vasi (ker sploh ni pričela poslovati).

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 4. novembra objavlja: Pravilnik o delavcih državnih prometnih ustanov — Avtentično tolmačenje odst. 2. čl. 48. uredbe o likvidaciji kmetskih dolgov — Popravek uredbe o spremembi uredbe o občinskih hranilnicah — Popravek navodil za izvrševanje uredbe o podpori rodbinam oseb, poklicanih v vojaško službo — Odločbo o dnevnica in potnih stroških volivcev senatorjev — Spremembe in popravki v volivnem imeniku upravičencev za volitev senatorjev.

Varčevanje na nepravem mestu

Kdaj se bo uredil in tlakoval prostor pred tovarnim skladiščem v Mariboru?

Dočim je mestna občina mariborska že lani izdelala program cestnih del in sestavila cestno petletko, po kateri naj bi se vse važnejše ceste uredile in tlakovale, se pri državni upravi za ureditev drž. cest ne vidi nobenega podobnega načrta. Ne mislimo tu modernizacije državnih cest, ki se je začela uresničevati, čeprav zelo, zelo počasi in v prav malenkostni izmeri. Pred očmi imamo železniško upravo, ki bi morala skrbeti za to, da so dovozne ceste do kolodvorov v dobrem stanju. Zlasti pa bi moral biti urejen prostor pred tovarnim kolodvorom. A v tem oziru se nič ne stori ne v Ljubljani in ne v Mariboru. Zlasti za Maribor moramo poudariti, da se železniška uprava ni v tem pogledu nič naučila od občine, ker pušča še nadalje dovozno cesto do tovarnega kolodvora v nemar.

Kolikokrat so gospodarski krogi mariborski, zlasti Združenje trgovcev, napravili pri pristojnih mestnih potrebne korake in pokazali na nevarnost razmer! Pa vse zaman! Še pred tremi leti je Združenje trgovcev za mesto Maribor naslovilo na železniško ravnateljstvo dokumentirano vlogo, v kateri je podrobno opisalo stanje te ceste in pokazalo na veliko škodo, ki jo mora trpeti gospodarstvo obmejnega mesta. Zadeva je zopet zaspala in se ne premakne z mesta.

Šest let bo menda že, odkar je dala progovna sekcija po nalogu ravnateljstva na ponovno prošnjo zainteresiranih krogov in po temeljiti remeduri in zboljšanju dovoza do tovarnega kolodvora programirati razmeroma kratko dovozno cesto in prostor pred tovarnim skladiščem. Nasuli so par vagonov peska in mislili, da je s tem zadeva odpravljena. Gramoz se je kaj kmalu pogreznil v blato, ki nastane pri vsakem deževju, in začela se je stara pesem. Zlo nikakor ni bilo odpravljeno. V suhem poletnem času je ves prostor pred tovarnim skladiščem zavil v gost oblak prahu, ki ga dvigajo vozovi, še bolj pa avtomobili. Prahu je

toliko, da prodre v skladišča in celo do blaga v zabojih. Prah nadleguje uradništvo v pisarnah in ograža zdravje delavcev, ki morajo ves dan delati v skrajno neprijetni in škodljivi atmosferi. Vprezna živina mora takisto požirati ogromne množine prahu, kar ji seveda nikakor ni v prid. Čim pa pade nekoliko dežja, se prostor pred skladiščem spremeni v jezero blata, tako da se vozovi globoko vdirajo v blato. Kako zelo trpi živina, ki vleče težke vozove iz tega blata in kako trpe motorna vozila, ve najbolje oni, ki ima tu opraviti.

Progovna sekcija je pred petimi leti predložila ravnateljstvu v Ljubljani proračun za tlakovanje prostora pred tovarnim skladiščem in dovozne ceste. Tlakovati bi bilo treba kakih 9000 m², kar bi z ureditvijo vred stalo nekako en milijon in četrt dinarjev. Proračun se menda od takrat ni mnogo spremenil. Ostalo je le pri predlogu, napravilo pa se ni nič. Združenje trgovcev je kasneje večkrat urgiralo zadevo in je prosilo, naj se dela izvedejo v dveh letih, ako ni denarja za takojšnje tlakovanje. Ostalo je samo pri dobri volji, ostala pa sta tudi prah in blato. Združenje trgovcev je kasneje prosilo, naj bi se izvedel vsaj del prepotrebne ureditve prostora pred tovarnim kolodvorom. Pa tudi to se ni zgodilo.

Skrajni čas je že, da se železniška uprava vendar enkrat zgane in uredi in tlakuje dovozno cesto do tovarnega skladišča in prostor pred njim. To zahtevajo mariborsko trgovstvo, obrt in industrija, zahtevajo pa tudi privatniki, ki imajo opraviti pri oddaji in prejemu pošilk. Pripravlja se akcija, ki naj bi železniško upravo vendar že dovedla od tega, da gospodarskih činiteljev Maribora ne bo več omaloževala in da se bo lotila dela, ki ga bo itak morala prej ali slej vzeti v roke, ker ima tudi sama pri tem škodo. Je že prav, da se varčuje, toda nikakor ne na nepravem mestu in na škodo zdravju ljudi in živali.

A. B.

Državni dohodki so v septembru padli

Vojni dogodki so imeli svoj vpliv tudi na državne dohodke. Tako so znašali v septembru doseženi dohodki 1.042,9 milijona din, t. j. za 36,0 milijona din ali za 3,34% manj, kakor je bilo predvideno po proračunu. Najbolj so padli dohodki od splošnih neposrednih davkov, ki so padli za 51,9 milijona din ali za 34,99%. Od posrednih davkov so zlasti padli dohodki carine, kar je naravno, ker je bila reducirana mednarodna trgovina v septembru na minimum. Izredni davki pa kažejo povečanje dohodkov. Tako so se zvišali dohodki trošarine za 27,89 odstotkov, taks za 6,78%, monopol za 5,85, Poštne hranilnice za 81,26 in sladkorne tovarne za 32,75 odstotka.

Državni izdatki v septembru pa so znašali 1.068 milijona din, t. j. za 11,4 milijona ali za 1,05% manj, kakor je bilo predvideno. Izdatki so se povečali pri: pokojninah za 4,33%, invalidskih podporah za 43,31%, pri tovarni za sladkor za 5,6%, pri vojnem ministrstvu za 9,6%, pri oddelku za gradnjo železnice za 84,75%, pri upravi železnice za 1,3 itd.

Če se primerjajo v septembru doseženi dohodki s storjenimi izdatki, se vidi, da so bili državni izdatki večji od dohodkov za 24,6 milijona din ali za 2,3%.

V prvih šestih mesecih tekočega proračunskega leta so znašali po podatkih finančnega ministrstva doseženi državni dohodki 5.987,8 milijona din, kar pomeni, da so bili za 485,6 milijona din ali za 7,5% manjši kakor pa so bili po proračunu predvideni.

Državni izdatki pa so znašali v istem času 5.706,4 milijona din in so bili za 767,1 milijona din manjši kakor pa so bili predvideni po proračunu. Vsi državni izdatki izkazujejo znižbo, razen izdatkov za pokojnine (za 14,4 milijona din več), izdatkov monopolske uprave (za 43,6) in rudnikov (za 2,1 milijona din).

Če se primerjajo državni izdatki in dohodki v prvem proračunskem polletju se vidi, da so bili dohodki za 281,4 milijona din večji od izdatkov.

Ze v 24 urah

barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Šelenburgova ul. 3

Telefon št. 22-72.

Doma in po svetu

Na konferenci zastopnikov vladnih strank je bilo sklenjeno, da se najprej razpišejo skupščinske in šele potem občinske volitve.

Minister za gozdove in rude dr. Kulenović je sprejel novinarje ter jim govoril tudi o bodoči ureditvi Jugoslavije. Naglasil je, da smatra kot najboljšo, če se poleg hrvatske, slovenske in srbske banovine ustanovi še četrta, bosensko-hercegovaška banovina. Ta banovina bo vezala vse ostale tri, ker žive v Bosni Srbi in Hrvati, katoliki, pravoslavni in muslimani. V Bosni je bila vedno živa jugoslovanska misel, kakor sta jo označevala Strossmajer in Skerlić, ne pa kot neki politiki po letu 1918. Meje nove banovine naj bi bile historične. Minister je nato podal nekatere drastične primere, kako škodljive in za ljudstvo nesprejemljive so bile nekatere dosedanje razdelitve Bosne. Minister Kulenović je nato zlasti podčrtal, da bi bila nova bosenska banovina v veliko oporo za jugoslovansko skupnost. Nova banovina pa bi bila tudi finančno zadosti močna. Na koncu svoje izjave je dejal minister Kulenović, da bi bila Bosna s Hercegovino jugoslovanski Piemont.

Na skupščini JNS v Požarevcu sta se izjavila bivši predsednik vlade Peter Zivković in bivši senator Banjanin o stroju proti sporazumu predsednika vlade Cvetkovića in dr. Mačka.

V Velikem Trebarjevem je bil umorjen od zakrčkanih ljudi Ivan Radić, posinovljenec Stepana Radića in bivši narodni poslanec. Umorjen je bil iz političnih nagibov. Pokojni Radić je namreč podpiral bivše režime. Za morilci manjka še vsaka sled.

Med Madžari v Jugoslaviji se je začela akcija za ustanovitev madžarske stranke, ki naj bi nastopila že pri prihodnjih občinskih volitvah. Kot šef nove stranke se imenuje dr. Varady.

Bivši vojni minister general Marić je prevečen v rezervu.

Trgovinski minister dr. Andres je imenoval za vršilca dolžnosti načelnika oddelka za industrijo in obrt min. svetnika Ljubiša Olića. Za vršilca dolžnosti načelnika občnega oddelka Velibora Gligorića in za vršilca dolžnosti direktorja turističnega oddelka dr. Teodorja Todorovića.

Trgovinska zbornica v Zagrebu je predložila trg. ministru predstavo, v kateri prosi, da se ustavi vse izvršbe zaradi plačila davka za vse gospodarske ljudi, ki so bili poklicani v vojaško službo.

V finančnem ministrstvu se proučuje vprašanje znižanja trošarine na pivo. Zaradi visoke trošarine je konsum piva silno padel ter bi verjetno znižanje trošarine ter s tem povečanje konsumna dalo državi večje dohodke kakor pa sedanja previsoka trošarina.

Tudi trošarina na cement se bo baje znižala, kar bi zelo ugodno vplivalo na gradbeno delavnost v državi.

Finančni minister je na predstavo trgovinske zbornice v Zagrebu, da bi se povrnila razlika od trošarine na sladkorne zaloge dne 1. sept., da se ta trošarina ne bo povrnila, ker so bile zaloge tako majhne, da bi stroški za popis zaloge znašali več kakor pa povrnjena trošarina.

Posvetovalni odbor mlinarske industrije se ustanovi pri Prizadu, da bo tudi ta udeležena pri žitnem režimu. Podobni posvetovalni odbori se bodo pri Prizadu ustanovili tudi za druge stroke, ki spadajo v njegov delokrog.

Večina v Sloveniji ukinjenih vlakov se bo zopet uvedla.

Obrtniški teden bo v banovini Hrvatske od 2. do 9. decembra.

Cena domačemu lanenemu semenu z državnega posestva Belje se je dvignila od 2,80 na 4,50 din.

Terpentini se je v zadnjem času občutno podražil. V Londonu se je dvignila njegova cena od 68 na 120 angleških funtov.

Dalmatinske tvornice cementa napovedujejo, da bodo morale odpušiti veliko število delavcev, ker so zaloge tvornice polne, izvoz cementa pa da je zaradi vojnega stanja v Evropi skoraj nemogoč.

Razprava zaradi poloma Pučke štedionice se je morala odložiti, ker niso prišli k razpravi trije glavni obtoženci. Razprava je napovedana za 20. november.

»Ris« tvornica kavčukastega blaga v Zagrebu je zvišala delniško glavnicu od pol na poldrug milijon dinarjev.

Jez za veliko električno centralo, ki so jo začeli delati v Labodski dolini v Avstriji v okviru Göringove štiriletke, je silno narasla voda odnesla. Pri delu je bilo za-

poslenih več sto delavcev, večinoma iz Jugoslavije. Zaradi vojne pa so delo ustavili in napol dodelan je bil sedaj voda odnesla.

Popularni bruseljski župan Adolf Max je umrl v Bruslju po dolgem bolehanju. Zlasti se je proslavil med svetovno vojno, ko je neustrašno branil pravice belgijskega prebivalstva. Bil je zaradi tega zaprt, dokler je trajala vojna.

Nova velika italijanska oklopna »Impero«, ki bo imela 35.000 ton, se ni mogla spustiti v nedeljo v morje zaradi preveč viharnega morja.

Angleško informacijsko ministrstvo objavlja, da je angleška trgovinska mornarica izgubila v devetih tednih podmorniške vojske skupno 57 ladij s skupno nosilnostjo 238.795 ton, kar je poldrug odstotek njenega trgovskega brodogoja. Francozi so izgubili v tem času samo 7 ladij z nosnostjo 47.935 ton, nevtralne države pa 34 ladij z nosnostjo 93.897 ton. Angleško poročilo dostavlja, da ni verjetno, da bi mogle v bodoče razviti nemške podmornice večjo delavnost. Nemci pa navajajo v svojem poročilu višje številke ter pravijo, da so potopili 115 ladij s skupno nosnostjo 475.321 ton.

Tajnik finske nacionalne obrambe je izjavil, da je pasivna obramba Finske pred zračnimi napadi dosegla že to stopnjo, da se more vsa Finska popolnoma zatemniti v dveh urah. Nad 100.000 oseb je postavil za obrambo civilnega prebivalstva. Tretjina finskega prebivalstva je zaposlena pri tehničnih delih za obrambo Finske.

Sovjeti so v Vilni odpeljali iz trgovin vse fotografske aparate, vse radijske aparate, vse suknje in vse tekstilne izdelke ter tudi vse usnje in usnjene izdelke. Blago da so odpeljali kar na vozeh.

Francoška vlada je prepovedala odpiranje novih trgovin in tovarn v vsej Franciji. S tem se naj zaščiti vpoklicani trgovci in industrialci.

Danski parnik »Kanada«, eden največjih in najmodernejših danskih parnikov, je zadel ob nemško mino, ki se je zaradi viharja odtrgala, ter se potopil. Dosedaj je bil rešen le del posadke. Izguba parnika je napravila na Danskem silno težak vtis.

Neka nemška petrolejska ladja je zadel blizu danske obale na mino in se potopila. Rešili so pet mornarjev, ki so zdaj internirani na Danskem.

Nemški parnik je naletel v bližini danske obale na odtrgano mino in se v 3 minutah potopil. Od 76 mož posadke so se rešili samo štirje.

Med sovjetsko vlado in litovsko vlado se vodijo pogajanja o zamenjavi 100.000 Litovcev, ki žive v Beli Rusiji za enako število Belorusov in Židov, ki žive v Litvi.

Filozofija kitajskih trgovcev

Na neki kitajski trgovini je bil naslednji napis:

Mi ne dajemo blaga na kredit. Mi ne damo — vi se jezite. Vi zahtevate blago na kredit. Mi damo. — Vi ne plačate. Mi se jezimo. Bolje je, da se jezite Vi!

Sovjetska industrija v l. 1939.

Po novih uradnih podatkih odbora za načrtno gospodarstvo je dosegla ruska industrija v prvih 9 mesecih tekočega leta znatno povečanje skupne proizvodnje, in sicer v veliki industriji za 15,6%. Določeno je bilo povečanje za 20 odstotkov, kar se ni uresničilo, vendar pa pomeni ta delni uspeh že lep napredek, ker je bil lani dosežen še nižji odstotek povečanja (12 proti določenim 21%).

Največji uspeh navajajo podatki strojegradbenega komisariata in vojno-industrijskega komisariata, katerih proizvodni zvišek znaša (proti lanskemu razdobju) 29,2%. Močno so povečali proizvodnjo tudi komisariati za opremo (22,8), za kemično industrijo (16,6), mesno in mlekarstvo industrijo (16%), svetle kovine (14,1 odstotka), ribarsko industrijo (13,2 odstotka); toda za živilsko se navaja samo 11,9%, komisariat tekstilne industrije 10,4, lahke 8,7, gradbene 7,6. Najslabši so uspehi pri dobavi pogonskih sredstev (6,7% povečanje), topilništvu (3,6) in v lesni industriji (4,9).